

Venera Mateeva-Baycheva

(Sofia, Sofia University St. Kliment Ohridski)

Innovative and Useful

The Ease of the Difficulties of Bulgarian Language by E. Hadzhieva, R. Vlahova, Y. Velkova, V. Shushlina, A. Asenova. Gutenberg Publishing House, Sofia, 2014, 333 p.

Abstract: The Review on the most modern Bulgarian language studentsbook for foreigners - "Easy in the difficult Bulgarian language" aims to summarize the contributions of the authors for the promotion of education in Bulgarian as a foreign language. The text follows the structure of the textbook, valuing it as an original and effective training book. Aim of the author is to highlight the strengths of each part of the units. Among them are accessible explanations of grammatical material, interesting and varied texts, rich lexical material and the numerous exercises on all topics, the presence of dictations, frazariy and tabular presentation of the material for each lesson. The comment refers to examples from the textbook, aiming not to forward narrative content, and to analyze it as pledged system. Conclusions are made relative to the practical preparation of learners of Bulgarian language.

Венера Матеева-Байчева

(София, СУ "Св. Климент Охридски")

Иновативно и полезно

Лесното в трудния български език на авторския колектив Е. Хаджиева, Р. Влахова, Й. Велкова, В. Шушлина, А. Асенова, ИК „Гутенберг“, София, 2014 г., 333 с.

Новият учебник *Лесното в трудния български език* на авторския колектив Е. Хаджиева, Р. Влахова, Й. Велкова, В. Шушлина, А. Асенова (ИК „Гутенберг“, С., 2014 г., 333 с.) е илюстрация на един модерен подход в приложната лингвистика, нова предоставена възможност на чуждестранните студенти да изберат съвременен и високофункционално учебно пособие по български език. Учебникът е предназначен за обучение на чужденци с различна степен на лингвистична компетентност – както за начинаещи, така и за напреднали и подготвящи се за полагаането на сертификатни езикови изпити. Още в Увода авторите се обосновават коректно, че тъкмо *тази компактност на разработката на всички езикови равнища дава очертаването на учебника като високофункционален*.

Тридесет са урочните единици по пътя към *Лесното в трудния български език*. Накрая са включени приложения с диктовки, фразарий, фразеологизми, тестове и таблици, систематизиращи основни граматични факти, за които авторите доказват, че представляват определена трудност за изучаващите български език. Лингвистичната

информация в уроците отговаря на стандартите за степен на владеене на чужд език на традиционно утвърдените нива според Общата европейска езикова рамка:

- от 1 до 10 урок – ниво A1;
- от 1 до 17 урок – ниво A2;
- от 1 до 23 урок – ниво B1;
- от 1 до 30 урок – ниво B2.

Всяка една урочна единица започва с текст, който въвежда нова лексика и представя конкретна употреба на граматичната единица от урока. Подборът на текстовете е изключително прецизен. Текстовото съдържание реализира лексикалната прогресия и у изучаващите български език се изгражда увереност за все по-широка употреба на езика от тяхна страна. Темите на избраните начални текстове са достатъчно разнообразни, но представят както по-абстрактни, културно-исторически проблеми, така и реални ситуации, в които слушателите сами могат да попаднат. Важните думи и изрази от текста са изведени в рубриката *Запомнете!*, а степента на четене с разбиране се проверява в частта от урочната статия *Отговорете на въпросите*.

Включването на частта *Фонетика* отличава структурата на учебника от популярното през годините структуриране на урочен материал, без да се акцентира на фонетичните особености на българския език на ниво за специалисти, а с оглед на практическа полезност и реално усвояване на фонетичните особености на езика. Краткият фонетичен курс е представен с: класификация на гласните и съгласните, особености на звуковите съчетания, важни звукови промени и правоговорни правила, усвояването на които развива слухфонематичната система на чуждестранните студенти в сравнение с родния им език.

Частта *Граматика* заема важно място във всеки урок. И естествено е най-представителният център в учебника. Именно тук личи умението на авторите да систематизират коректно граматичния материал и да го илюстрират с подходящи примери, които често съотнасят и съпоставят с граматична информация от предишните уроци. Табличният метод е често използван в *Граматиката*, което допълнително повишава ефективността при възприемането и класифицирането на граматичната информация от урока.

Равнището на лингвистичната компетентност се тества със задачите в частта *Упражнения*. Те са диференцирани според степента си на сложност – базисни и допълнителни, като постепенно се преминава от упражнения за т.нар. контролирано попълване на граматични факти към такива с по-висока степен на сложност, при които контекстуално-прагматичните показатели са определящи за избора на една или друга граматична форма. Допълнителните упражнения са предназначени предимно за изучаващи български език със средна и висока езикова компетентност. Всички упражнения са избрани на принципа на вариативното повторение на изучения в конкретната и предишните урочни единици граматична материя. Примерите в упражненията са избрани така, че да представляват изрази и фрази от разговорната езикова практика. Сами по себе си те се отличават с голямо разнообразие и превръщат ученето в опознаване на един нов и интересен свят, а не в подреждане на дидактически норми. В този смисъл упражненията не остават сухи алгоритми, а допринасят за усъвършенстването на комуникативната компетентност на чужденците в българска езикова среда. Така плавно работата по граматика се превръща в умение за общуване на български език, което е и основната цел на образователните политики за българския език като чужд. Много често на преподавателите по чужд език се налага да добавят информация към урочните статии, използвайки различни граматички и допълнителни упражнения. Такъв подход на разностилие и хаос затруднява обучаваните. Новата

система за обучение по български език, представена в учебника, организирано и компактно представя рамките на лингвистичния материал. И в този смисъл това също е поредната преодоляна трудност при обучението по български език като чужд.

Една от иновациите на разглежданата учебна книга е включването на рубриката *Етикет за всеки ден*. В нея оживяват разнообразни ситуации и литературни фрагменти, които помагат на чуждестранните студенти и членовете на български общности в чужбина да се ориентират в съвременните фрази и изречения на българския речев етикет. По този начин се осъществява и изграждането на адекватна социо- и межкултурна компетентност, което също спомага за „по-лесното“ споделяне на чуждоезиковата културна среда. Частта *Разбирате ли?* във всеки урок включва литературни фрагменти, ситуации-диалози, любопитни факти и адаптирани произведения. Текстовете са подходящ корпус за лингвистичен анализ – лексикален, граматичен, стилистичен. Голяма част от тях представят съвременни автори – Блага Димитрова, Георги Господинов, Деян Енев, Милен Русков, Теодора Димова – интелектуалци, които наистина създават *културния прочит на една нова действителност* (вж. *Уводни думи*).

Рубриката *Повече лексика* включва част от българската фразеология, с което се оформя пълна картина на представените езикови равнища в учебника. Изграждането на лексикалния запас при изучаването на чужд език обикновено е продължителен процес, но в разглежданата учебна книга това сякаш се случва неусетно за учещите по учебника. Списъкът с фразеологизми, включен в Приложенията, дава възможност на изучаващите езика да навлязат в неговата „най-тънка“ част, като овладеят често непреводими, но ценни за свободното общуване в българска езикова среда лексикални единици.

Приложенията са също един от приносите на авторския колектив, представлявайки систематизация на изложения в урочните статии лингвистичен материал. Те са неразделна част от урочните единици, като ги допълват и разширяват с надграждаща информация. Таблиците онагледяват граматичния материал по неоспорим начин и са конкретни предписания при необходимост от бърза справка. Диктовките са достъчно на брой, подредени по степен на трудност, така че преподавателят да се чувства сигурен, че във всеки момент от подготовката разполага с подходящ материал както за тренинг, така и за проверка на знанията. Тестовете са организирани така, че всеки важен етап от обучението по езика да подлежи на проверка, като материалът в тях е напълно съобразен с вече изученото и биха представлявали реален контрол на знанията.

Всички урочни статии са комбинирани успешно с разнообразни снимки, които имат своята познавателна, илюстративна, но и развлекателна роля. Чрез тях учебникът изглежда цветен и жив, а благодарение на него като такъв ще бъде възприеман и българският език. Външният облик на учебника безспорно отговаря на неговия същински облик на съвременно образователно пособие.

Дискът, който е неразделна част от учебника, го поставя сред съвременните интерактивни учебни помагала. Това е и едно от задължителните условия, за да е високофункционална дадена учебна книга. Записите могат да бъдат както част от процеса на работа с преподавател, така и много добър вариант за допълнителна самоподготовка на изучаващите български език.

Известно е, че основна слабост на много системи за обучение по чужд език, е придобиването на книжно знание и трудната му атадаптация впоследствие към комуникативната ситуация. Феноменът **наличие на умение за писане и познаване на граматиката, но невъзможност за общуване на изучавания език**, наистина лесно

може да бъде избегнат чрез системата *Лесното в трудния българския език*. Българският пазар на учебни пособия е широк, дори в частта на учебни системи по български език за чужденци, но са малко онези учебници, които могат да доведат до реално практическо усвояване на езика с цялото му многообразие на писмено и говоримо равнище, а новата учебна книга на авторския колектив със сигурност ще направи този процес не само лесен, но и успешен.

Похвално е и това, че авторите са успели да се фокусират върху базисни факти от няколко лингвистични равнища, да ги обвържат не само по естествените за равнищата междуезикови връзки, но и да ги обединят в темата за България и българското... а това е трудно, отговорно, морално значимо като отношение на авторите към собствената им практика на преподаватели. Владенето на езика е основният и най-сигурен път към опознаването на една култура, а учебната система *Лесното в трудния българския език* изцяло е ориентирана към езиково и културно откриване на многоликкия български свят пред представителите на други културни контексти .

Авторският колектив Е. Хаджиева, Р. Влахова, Й. Велкова, В. Шушлина, А. Асенова успя за кратко време да превърне преподаването на български език като чужд в необходим и важен проблем на съвременната приложна лингвистика у нас. Издаването на поредица от книги от един и същи екип (приложени като допълнителна литература към учебната система), _само по себе си говори за утвърдена практика, за проверен и работещ подход, за традиция в разработването и издаването на учебни пособия. И когато опитът дава лекота, е възможно трансформирането на трудното в *Лесното в българския език*.